

● TÜRKİYE'DE DİŞ KUVVETLER

● Akarsuların Oluşturduğu Şekiller

1. Peri Bacaları

Türkiye'de volkanik arazilerin olduğu alanlarda rastlanır.

- Kapadokya (Nevşehir, Ürgüp, Göreme)

Kapadokya/Peri Bacaları

- Vanadokya (Van)
- Kuladokya (Manisa)

2. Kırgıbayır

Türkiye'de bitki örtüsünden yoksun iç kesimlerde bulunur.

Kırgıbayır/Göreme

3. Vadiler

Çentik Vadi: Karadeniz ve Doğu Anadolu Bölgeleri gibi eğimin fazla olduğu bölgelerde görülür.

Tabanlı Vadi: Akarsu eğiminin azaldığı alanlarda görülürler. Ege Bölgesi'ndeki nehirler ile Kızılırmak ve Yeşilırmak Nehirlerinde bu tip vadilere rastlanır.

Boğaz Vadi: Doğu Anadolu, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgelerinde görülür.

Kanyon Vadi: Kalkerli arazinin bulunduğu Akdeniz Bölgesi'nde görülür.

- **Köprüçay:** Köprülü Kanyon
- **Manavgat Nehri:** Tazi Kanyonu
- **Eşen Çayı:** Saklıkent Kanyonu

4. Şelale ve Dev Kazanı

Türkiye'nin engebeli ve dağlık olması şelaleler açısından zengin olmasını sağlamıştır. Şelalelerin düştüğü yerlerde dev kazanları vardır.

Kapuzbaşı Şelalesi

+ Ek Bilgi

Türkiye'nin Önemli Şelaleleri

Van: Muradiye Şelalesi

Erzurum: Tortum Şelalesi

Antalya: Manavgat, Düden Şelalesi

Tunceli: Kırkmerdiven Şelalesi

Kayseri: Kapuzbaşı Şelalesi

5. Menderes

Eğimin azaldığı yerlerde akarsuların büküm yapması sonucu oluşur. Büyük ve Küçük Menderes Nehirlerinde yaygındır.

6. Plato

Akarsular tarafından yarılmış yüksek düzlüklerdir.

Marmara: Çatalca-Kocaeli Platosu

İç batı Anadolu: Yazılıkaya Platosu

Akdeniz: Teke Platosu, Taşeli Platosu

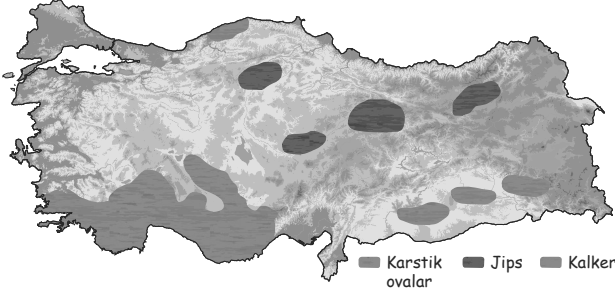
İç Anadolu: Haymana Platosu, Cihanbeyli Platosu, Obruk Platosu, Bozok Platosu, Uzunyayla Platosu

Doğu Anadolu: Erzurum-Kars-Ardahan Platoları

Güneydoğu Anadolu: Şanlıurfa ve Gaziantep Platoları

● Karstik Arazide Oluşan Şekiller

- Toros Dağları'nda **kalker** üzerinde oluşan karstik şekiller görülür.
- Çankırı, Kayseri, Sivas, Erzurum çevresinde ise **jips** üzerinde oluşan karstik şekiller görülür.
- Karstik şekiller daha çok **Akdeniz** bölgesinde yoğunlaşmıştır.
- Burada irili ufaklı birçok lapy, dolin, uvala şekillerine rastlanır.

Polye Ovaları: Muğla, Kızören, Elmalı, Kestel, Korkuteli, Acıpayam, Tefenni, Burdur

Obruklar: Son yıllarda obruk oluşumuna Konya ve çevresinde yoğun olarak rastlanmaktadır.

- Mersin'de **Cennet** ve **Cehennem** obrukları, Konya'da **Timraş** ve **Kızören** obrukları örnek olarak verilebilir.

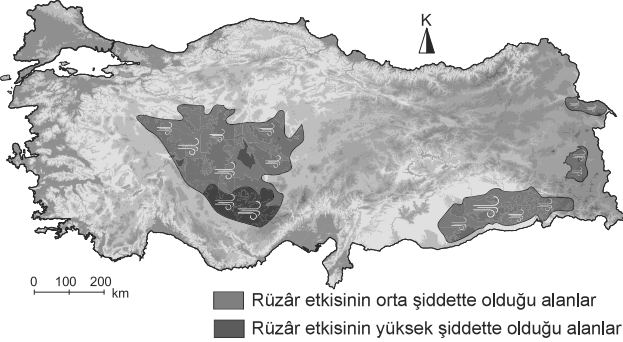
Traverten: Denizli'de **Pamukkale** ve **Karahayit** travertenleri ile **Antalya traverten taraçaları** Türkiye'de güzel örneklerdir.

Mağara: Türkiye'deki önemli mağaralara örnekler:

- **İstanbul:** Yarımburgaz
- **Antalya:** Karain, Alanya (Damlataş)
- **Mersin:** Narlıkuyu
- **Tokat:** Ballica
- **Gümüşhane:** Karaca

● Rüzgârların Oluşturduğu Şekiller

Rüzgârlar kurak ve yarı kurak alanlarda etkilidirler.

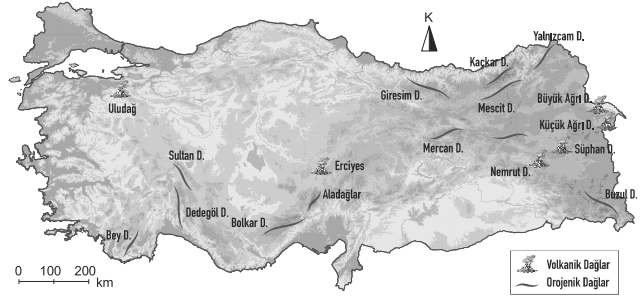

- İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da rüzgâr aşınım ve birikim şekillerine rastlanmaktadır.
- Konya Karapınar çevresinde kumullar görülür.
- Çukurova, Göksu, Küçük Menderes, Çarşamba, Bafra ve Sakarya deltaı ile Kilyos ve Şile'de kıyı kumulları görülür.
- Nevşehir'de mantar kaya örnekleri görülür.

● Buzulların Oluşturduğu Şekiller

- Türkiye'de buzul aşınım ve birikim şekillerine dağların yüksek kesimlerinde 3000 metreden sonra rastlanır.
- Dünya'nın soğuk dönemlerinde geçmişte oluşmuş buzul şekilleri de Türkiye'de görülebilir.
- Türkiye'de sirk, buzul vadisi, moren ve hörgüç kaya gibi buzul şekillerine rastlanır.

- Türkiye'de buzullara ve onların oluşturduğu şekillere Kaçkar, Buzul, Bolkar, Aladağlar, Uludağ, Erciyes ve Ağrı Dağlarında rastlanır.

Türkiye'deki en büyük buzul Buzul Dağı üzerinde yer alan Reşat İzbrick Buzulu'dur

Sirk Buzulu: Erciyes, Kaçkar, Cilo, Bolkar, Aladağlar

Takke Buzulu: Ağrı Dağı

Vadi Buzulu: Kaçkar, Cilo

! Dikkat

Buzullar Türkiye'de yer şekillerinin oluşum sürecinde en az etkiye sahip olan dış kuvvettir.